

Metrika Horatius a Catullus

Catullus používá smíšené řady logaedické (*ordo mixtus/logaoedicus*), tzn. že do sekvence stejných stop je vložena stopa odlišná. Např. daktyl v řadě trochejů, viz menší asklepiadský verš (ferekratej II. + I.)

$$_m/_v/_.(_v/_u/M.$$

Maecenas atavis edite regibus

1. glykonej: osmislabičný verš (podle básníka Glykóna z helénistického období), logaedická řada sestupná (tetrapodie) katalektická o čtyřech thesích s dvojslabičnou arzí na druhém místě, tj. glykonej II, nebo na třetím místě, glykonej III. První dvě slabiky jsou volné (trochej, spondej, jamb i pyrrichios), výjimečně se objevuje glykonej I s dvojslabičnou arzí na prvním místě.

glykonej II.: $_u/_v/_u/M.$
glykonej III.: $_u/_u/_v/M.$
glykonej I.: $_v/_u/_u/M.$

U Horatia se glykonej objevuje převážně v této podobě: $_/_v/_u/M.$

2. ferekratej: sedmislabičný verš (podle básníka Ferekrata) je logaedická řada sestupná akatalektická o třech thesích s dvojslabičnou arzí buď na prvním místě, tj. ferekratej I, nebo na druhém místě, tj. ferekratej II; první dvě slabiky FII jsou volné, vyskytuje se i ferekratej katalektický jako složka veršů asklepiadských.

ferekratej I $_v/_u/_u$
ferekratej II $/_u/_v/_u$

3. menší asklépiadský verš *Asclepiadeus minor* je spojení katalektického ferekrateje II s katalektickým ferekratejem I, mezi oběma metry je obvykle dierese, (logaedická řada sestupná akatalektická). Je pojmenován po alexandrijském básníku Asklepiadovi. Používá se někdy jako dvojverší distichon, viz Hor. I 1.

schéma:

$$_m/_v/_.(_v/_u/M.$$

u Horatia má menší asklepiadský verš závazně tuto podobu:

$$_/_v/_.(_v/_u/M.$$

4. verš falécký – *Phalaecium* (podle básníka Falaika z helénistické doby) je jedenáctislabičný verš logaedický sestupný akatalektický s dvojslabičnou arzí na druhém místě. Podle počtu slabik se nazývá také falécký hendekasylab. První dvě slabiky jsou volné, nejčastěji se objevuje spondej: — — nebo trochej: — ∪, zřídka jamb: ∪ —. U Catulla bývá cézura nejčastěji před nebo po třetí tezi.

schéma: _n/_v/)_u/_u/_m
 Cuí donó lepidúm) novúm libéllum
 áridá modo)púmice éxpolítum?

5. sáfická strofa: (schéma strofy – aaab) sestává ze tří sáfických hendekasylabů a jednoho adónského verše (podle řec. zvolání *ó ton Adónin* = daktylský dimetr katalektický). Sáfický hendekasyllab je jedenáctislabičný sestupný verš logaedický akatalektický o pěti tezích s dvojslabičnou arzí na třetím místě. Druhá arze sáfického verše je u Catulla až na málo výjimek dlouhá.

Sáfický hendekasylab: _u/_m/_v/_u/_m

Adónský verš:: _v/_u

schéma strofy: _u/_m/_v/_u/_m *Ílle mí par ésse deó vidétur*
 _u/_m/_v/_u/_m *ílle sí fas ést superáre dívos*
 _u/_m/_v/_u/_m *quí sedéns advérsus idéntidém te*
 _v/_u *spéctat at aúdit*

6. iambický trimetr: (klasický verš řeckého dramatu) sestává ze šesti jambických stop (3 jambické dipodie), je vzestupný, akatalektický, šest arzí; v lichých stopách může být jamb nahrazen spondejem, každá dlouhá doba může být nahrazena dvěma krátkými. Na rozdíl od velmi volného jambického senáru starších římských autorů, zvláště Plauta, jsou Catullovy jamby převážně čisté. Cézura většinou po třetí arzi.

schéma: m_u_/ m)_u_/ m_u_
 Quíd ést, Catúlle? Quíd moráris émorí?

7. choliamb - kulhavý jamb: varianta jambického trimetru, kterou používal zvláště řecký lyrik Hipponax. Jde o trimetr jambický se spondejem nebo trochejem v šesté stopě. V první a třetí stopě může být jamb nahrazen spondejem.

schéma: m_u_/m)_u_/u__m
Misér Catulle, désinás inéptire

8. větší asklepiadský verš *Asclepiadeus maior* - mezi dva katalektické ferekrateje (II a I) je vsunut choriamb tj. čtyřslabičná stopa kombinace trocheje _u (choreios) a jambu u _, (může být někdy rovněž popsána jako katalektická daktylská dipodie); sestupný verš, osm iktů 16 slabik, např. Hor. I 11:

schéma: _u /_v /_./_v/_v/_u M
Tú ne quáesierís – scíre nefás – quém mihi quém tibi

9. IV. archilochova strofa¹ se skládá z většího archilochova verše tj. akatalektická daktylská tetrapodie (daktyly nebo spondeje, s cézurou penthemimerés) a z čisté trochejské tripodie tzv. ithyfaliku (prostřední trochej může být někdy nahrazen spondejem), který se střídá s katalektickým jambickým trimetrem (tj. poslední stopa je neúplná, chybí teze; v lichých stopách tedy v 1. a 3. stopě může být jamb nahrazen spondejem, 5. stopa je vždy čistá tedy jamb), např. Hor. I 4.

_o /_o /_ (o /_v(_u _u _m
m_u_/m_u_/u_m
Sólvitur ácris hiéms gratá vice véris ét Favóni
trahúntque síccas máchináe carínas

10. alkájská strofa sestává ze dvou alkájských hendekasylabů (verš jedenáctislabičný, vzestupný, 5 tezí, dvojslabičná arze na 4. místě) jednoho alkájského eneasylabu (devítislabičného verše vzestupného katalektického) a jednoho alkájského dekasylabu (desetislabičného alkájského verše sestupného – dva daktyly a dva trocheje), viz např. I 9, 37.

m_u _- (_ v _u N *Vidés ut álta stét nive cándidúm*
m_u _- (_ v _u N *Sorácte, néc iam sústineánt onús*
m_u _- _u_m *Silvae labórantés gelúque*
_v/_v/_u_m *Flámina cónstiterínt acúto*

¹ V novější literatuře se objevuje rovněž pod označením III. archilochova strofa.

11. I. asklepiadská strofa vzniká střídáním glykoneje II. s menším asklepiadským veršem, viz. např. III 9:

_u/_v/_u /M	<i>Dónec gratis erám tibi</i>
_m/_v/_ (_v/_u/M	<i>Néc quisquám potiór bráchia cándidáe</i>
_u/_v/_u /M	<i>Cérvicí iuvenís dabát</i>
_m/_v/_ (_v/_u/M	<i>Pérsarúm viguí rége beátiór</i>

jambický septenár:

schéma: u _ u _ u _ u _ u _ u _ u

Realizace:

a) s prostřední dierezí:

r P, r P, r P, u M, (r P, r P, r P, m

b) s cézurou za devátou půlstopou (= za pátou arzí):

rP, rP, rP, rP, r/P, rP, rP, m

Conspectus metrorum Catullus

- 1) daktylský hexamet: c. 62, 64
- 2) elegické distichon: c. 65-116
- 3) jambický trimetr: c. 4, 29, 52
- 4) choliamb: c. 8, 22, 31, 37, 39, 44, 59, 60
- 5) jambický septenár: c. 25
- 6) falaický hendekasylab: c. 1-3, 5-7, 9, 10, 12-16, 21, 23, 24, 26-28, 32,33, 35, 36, 38, 40-43, 45-50, 53-58b
- 7) sapfická strofa: c. 11, 51
- 8) glykonej (II) + ferekratej: c. 34, 61
- 9) větší asklepiadský verš: c. 30
- 10) galliambos c. 63

Conspectus metrorum Horatius:

- 1) menší asklepiadský verš: I 1, III 30, IV 8
- 2) větší asklepiadský verš I 11, 18, IV 10
- 3) alkájská strofa: I: 9,16,17,26, 27, 29,31, 34, 35, 37; II: 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 14,15, 17, 19, 20; III: 1-6, 17, 21, 23, 26, 29; IV: 4, 9, 14, 15
- 4) I. asklepiadská strofa: I 3, 13, 19, 36; III 9, 15, 19, 24, 25, 28; IV 1, 3
- 5) IV. archilochova strofa: I 4
- 6) sapfická strofa: I 2, 10, 12, 20, 22, 25, 30, 32, 38; II 2, 4, 6, 8, 10, 16; III: 8, 11, 14, 18, 20, 22, 27; IV 2, 6, 11.